

O ANALIZĂ RETROSPECTIVĂ A CONFLICTULUI TRANSNISTREAN (1989-1992)

BUCUCI ANATOLIE,
magistru în șt. militare

COVALSCHI STANISLAV,
*doctor în științe istorice,
Academia Militară a Forțelor Armate
„Alexandru cel Bun”, Chișinău*

Abstract: *The lack of awareness about transnistrian conflict of the current generation (both sides of Dniester), has prompted author to come back to it. The indifference towards our own history could repeat bloody summer of 1992, as it's happening in Ukraine at the moment.*

Geneza războiului trebuie găsită în evoluția evenimentelor începând cu vara anului 1989, care au dus la apariția conflictului transnistrean. Anume cu calificativul “conflict transnistrean” etichetăm evenimentele ce s-au desfășurat în intervalul dintre vara 1989 până la 2 martie 1992, când conflictul a evoluat într-un adevărat război.

Analizei retrospective a acelor evenimente dramatice de acum circa două decenii este consacrat prezentul studiu.

Introducere: Au trecut practic două decenii de la acea perioadă tragică, iar opinia publică mondială și în special cercurile intelectuale din Rusia, practic sunt informați despre conflictul Transnistrean, în majoritatea cazurilor, din presa separatistă și rusă, în mod unilateral.

Din sursele respective, care reflectă punctele de vedere ale forțelor naționaliste din Rusia și liderilor al separatiștilor de la Tiraspol, reiese că Republica Moldova a inițiat conflictul, genocidului al propriului popor din stânga râului Nistrului.

Dar, declanșarea conflictului cu autoritățile constituționale ale țării a avut ca obiectiv principal acapararea unei părți a teritoriului Republicii Moldova, în scopul creării condițiilor prelabile de desemnare a statutului formațiunii separatiste ca stat independent. Crearea platformei de presiune politică în scopul menținerii Moldovei în sfera de influență a Rusiei, crearea în acest scop a enclavei ruse la frontiera moldo-ucraineană. Opușterea de rezistență a nomenclaturii de tip sovietic proceselor de democratizare și încercările lor de a-și menține statutul în cadrul vechiului sistem pe teritoriul

În acest context este oportună publicarea analizei de mai jos pentru funcționarii publici din Republica Moldova, ținând cont și de faptul că tematica conflictului este studiată insuficient de savanții din R. Moldova.

De aceea, în prezentul studiu, vom încerca sa dezmințim cu ajutorul faptelor istorice verificate argumentele separatiștilor transnistreni.

Evident că faptele istorice pot fi tratate diferit, reieșind din contextul politic de moment. Noi, istoricii din Republica Moldova, cu regret, practic nu polemizăm, ce înseamnă că suntem de acord cu tratarea evenimentelor de către separatiștii de la Tiraspol, și evident, ei au dreptate - omologii noștri adversari!

Conținutul de bază: Așadar, acum două decenii în urmă în componența RSS Moldovenești pe malul stâng al Nistrului existau 5 raioane administrative cu o suprafața de 4118 km pătrați și o populație de 580000 de locuitori. În context etnic acolo trăiau 39% - moldoveni, 28% - ucraineni, 24% - ruși, ș. a.¹

Odată cu procesul dezmembrării Uniunii Sovietice și marșul triumfal al suveranității Republicilor Unionale, la Tiraspol, sub isteria rusofobă, directorul uzinei *Electromaș* Igor Smirnov la 11 septembrie 1989 creează *Uniunea Colectivelor de Munca* (OCTK), care sub pretextul, că “vin românii, și noi nu dorim în România”, începe promovarea unei politici de secesiune de la Moldova.

Important fapt, că în spațiul raioanelor de est ale Republicii Moldova, arbitrar fiind numite la Tiraspol - *Transnistria* (ce reprezintă 12% din teritoriul total al republicii), se produceau 33% din bunurile industriale și 56% din bunurile de larg consum, produse în Moldova, precum și 90% din energia electrică necesară în tot restul RSS Moldovenești².

În raioanele de Est se afla principala infrastructură industrială ale economiei Moldovei Sovietice. Printre acestea: Combinatul metalurgic modern de la Râbnița, 2 stații electrice, (Dubăsari, Cuciurgani), uzine de rang unional, depozite imense ale Armatei a 14 Ruse, aerodrom strategic militar de la Tiraspol.

La 2 septembrie 1990, în vultorea haosului catastrofal al dezmembrării URSS, Transnistria se separă de RSS Moldovenească și se proclamă Republica Nistreană Moldovenească (RNSSM).

În acest context, tot ce exista pe teritoriul din stânga Nistrului devine proprietate al RSS Nistrene (citește proprietate privată a clanului Smirnov și așa-numitei *Uniuni al Colectivelor de Muncă*), adică un monopol, ce stă la cârma separatismului din Transnistria deja de 25 ani.

Conducându-se de teza – *Cine nu e cu noi, e contra noastră*!, separatiștii au început un presing moral, fizic contra tuturor ce nu doreau sa-i împărtășească

---

¹ Селиванов И., *Политическая система непризнанного государства : Приднестровской Молдавской Республики*, М., 2006, стр. 240.

² *Dezghetarea unui conflict înghețat: Aspecte legale ale crizei separatiste din Moldova*, Chișinău, 2008, p. 12.

ideile. Dramatic și tragic se dezmembruau colectivele de muncă, secțiile de poliție. Foștii polițiști depuneau jurământ Republicii Transnistrene, alții devotați jurământului MAI al R. Moldove erau nevoiți să părăsească baștina, ca peste puțin timp să devină adversari militari.

Apare dualitatea de putere! Activitatea legitima a organelor de stat, poliției, justiției, administrației locale, subliniez **legitime!**, **reieșind din Legislația în vigoare al R. Moldovei, era stopată.**

Astfel, urmărind lichidarea organelor legale ale puterii de stat, forțele paramilitare separatiste, la 2 noiembrie 1990 ocupă la Dubăsari toate punctele strategice în oraș. Au barat podul, închizând trasa de rang unional ce unea Moldova și sudul Uniunii Sovietice cu statele europene.

Evenimentele tragice de la Dubăsari (02.11.90), s-au început cu manifestarea separatiștilor veniți din Tiraspol și Tighina, care recent sau întors din raioanele de sud ale Moldovei, unde au susținut separatiștii găgăuzi. Cerințele lor erau standarde: *Separarea de Moldova, formarea Republicii Unionale suverane transnistrene, Toată patera în minele Uniunii Colectivelor de Muncă!*

Pentru a restabili ordinea publica, activitatea organelor legitime, din Chișinău a sosit grupul operativ de poliție de destinație specială. În momentul când polițiștii deblocau podul, ei au fost atacați de separatiștii înarmată cu pistoale-automate acaparate în Găgăuzia.

Colaboratorii MAI ai R. Moldova, conform regulamentului au deschis foc preventiv, după ce au fost atacați din nou, unde trei polițiști au fost aruncați de separatiști de pe pod în Nistru, ei au deschis **din nou foc preventiv**, de **fragmente**le schijelor cărora au decedat 3 oameni și 16 fiind răniți (Cităm: Concluzia Comisiei Procuraturii Unionale, care a cercetat cazul tragediei până în vara 1991. S.C.)¹.

Propaganda separatistă a clasificat tragedia ca atac asupra suveranității Transnistriei. Însă juridic, în contextul legislativ al timpului de atunci, vom menționa că Comisia Procuraturii Unionale a calificat activitatea MAI al RSSM ca legitimă.

La 30 septembrie 1990 I. Smirnov era de acord cu autonomia Transnistriei în componența Moldovei. Însă deja la 5 noiembrie, el cere în forma ultimativă, ca toate organele de stat ale RSSM să fie scoase de pe teritoriul Transnistriei. În unele localități din stânga Nistrului, din păcate, organele de stat se aflau într-o poziție de așteptare. În Slobozia, de exemplu, polițiștii au abandonat serviciul, și străzile deja erau patrule de cazacii veniți de pe Don și miliția separatistă nou formată.

În situația dată, conducerea legitimă a Moldovei a aderat la autoritatea lui M. Gorbacev. Drept consecință, la 22 decembrie 1990 Guvernul Sovietic emite Decretul „*Măsurile normalizării situației în RSS Moldoveneasca*”. Hotărârea

---

¹ И. Косташ, *Дни затмения: Хроника необъявленной войны*, Кишинев, 2010. Стр. 191.

respectivă, prin esența sa **interzicea dezmembrarea Moldovei**, și cerea lichidarea Republicii Transnistrene și a cele Găgăuze.

Evident, separatiștii cu susținerea masivă a cazacilor mercenari și opiniei publice din Rusia erau categoric contra, situația este analogică cu cea din Ucraina la momentul actual.

Faptele incontestabile demonstrează că pe parcursul anilor 1990-1991, I. Smirnov, precum și delegațiile din Găgăuzia, au avut câteva întrevederi cu A. Luchianov (Președintele Socetului

Suprem al Uniunii Sovietice), care direct i-a susținut în procesul separării Transnistriei și Găgăuziei de RSSM¹.

Deputatul Socetului Suprem al Uniunii Sovietice ce reprezenta RSS Moldovenească, I. Blohin , de exemplu, la 14 mai 1991 personal i-a înmănat lui A. Luchianov decizia conducerii separatiste al

Republicii Transnistrene „ Despre participarea Transnistriei în pregătirea și semnarea Acordului

Unional (acordul de la Novo – Ogarevo , ce prevedea viitorul Uniunii Sovietice). Anume poziția fățarnică, trădătoare a Kremlinului, a dus la aceia ca Guvernul RSS Moldovenești a boicotat referendumul Unional de la 17 martie 1991, măcar ca 93% din populația raioanelor de Est ale Republicii (adică, cele ce constituiau așa-numita republică nistreană) au votat în favoarea Statului Unional.

M. Snegur, primul Președinte al Republicii Moldova, în amintirile sale scrie: “... La sfârșitul anului 1990, la întrevedere cu M. Gorbacev, cinstit l-am informat, că Moldova, nu va accepta Acordul Unional. Gorbacev m-a avertizat, Mircea-vei avea Transnistria și Găgăuzia!...”. Acest fapt arată cum M. Gorbaciov ca Laureat al *Premiului Nobel pentru Pace*, singur, în propria țară iniția conflicte interetnice. Cazul dat ne arată și mentalitatea d-lui M. Snegur, votarea se aștepta la mijlocul lui martie 1991. Dl. Snegur deja cu 3 luni înaintea Referendumului Unional a primit decizia să, că Republica Moldova nu va susține Acordul Unional! Dar care era voința poporului ce la ales garantul Constituției, la moment nu conta.

Și totuși, suntem recunoscători lui M. Snegur, care fiind fidel acordului între Republica Moldova și Guvernul Sovietic, n-a susținut complotul militar comunist (puciu) de la 19-21 august 1991 din Moscova.

La 27 august 1991 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Declarația de Independență.

Separatiștii din Transnistria, personal I. Smirnov în zilele tragice de 19-21 august, au procedat josnic și fățarnic față de patronii săi de la Kremlin, Republica Transnistreană fantomă a susținut rebeliunea pro-comunistă. La 19 august 1991, conducerea din Tiraspol a trimis telegrama de susținere a complotului. După eșecul rebeliunii din Moscova, la 21 august 1991, I. Smirnov, A. Volcov

---

¹ *Ibidem*, ctp. 261

(Волков), V. Rileasov (Рыляков), V. Zagreadscii (Загрядский) , au găsit azil pe teritoriul garnizoanei militare al Armatei 14 ruse.

Peste puțin timp, I. Smirnov, căutând patroni noi, s-a deplasat la Kiev, cerând audiența Președintelui Ucrainei unde și a fost reținut de organele competente ale Moldovei, ca participant la puciul pro-comunist¹.

Deși a fost adus la Chișinău, Smirnov și adepții săi au fost eliberați, peste puțin timp, când separatiștii au amenințat, ca vor deconecta Moldova de gazul rus ce tranzit trecea pe teritoriul Transnistriei și alimenta toate întreprinderile centrului Moldovei. Au amenințat că vor bara calea ferată, Tiraspol - Chișinău, grupul de femei extremiste chiar au pus în aplicare acest plan, barând cale ferată la stația Tiraspol². Iar ne lovim de lașitatea lui, Ig. Smirnov și adepților săi, care au mai acumulat și difident politic. Obținând victorie în eliberarea lui Smirnov și adepților, care **oficial în scris renunță la** acțiunile separării Transnistriei de la Moldova integră (mult mai târziu M. Snegur a recunoscut, ca eliberarea complotiștilor a fost o greșeala ....).

Sovietul Suprem al nerecunoscutei R. Transnistrene la 6 septembrie 1991, a declarat, ca toata tehnica militara, imobilul militar (în afara de Armata 14) trece sub jurisdicția sa. Gazul ce venia din Rusia și tranzit pompat în Europa a fost închis, calea ferată la fel.

Guvernul Moldovei numai la 14 noembrie 1991 a primit Decretul 234, prin care se declara, ca toata proprietatea unionala militara devine proprietate a Republicii Moldova.

În același context, la 5 decembrie 1991 Guvernul separatist, a emis Decretul № 5, conform căruia toate unitățile militare dislocate pe teritoriul Transnistriei se subordonează comandantului suprem - I. Smirnov. Însă decizia data este nelegitimă prin faptul că Armata a 14 se subordonează Ministerului Aparerii al Federației Ruse. Putem considera că, asistat faptul avea scopul de a înrăutăți relațiile ruso-moldave, care și așa nu pot fi socotite ideale la moment, ca și acuma, pe parcursul anilor.

Comandantul Armatei a 14-a, generalul G. Iacovlev a predat separatiștilor 482 de pistoale-automate (AK), deși incredibil!, el a propus ca unitățile Armatei 14 rusă , să depui jurământ de fidelitate și atașament R. Transnistrene! I. Smirnov diplomatic a refuzat, înțelegând ca Rusia nu-i Moldova, și nu face de riscat, a doua oara din detenție poate și nu mai fie eliberat!

Desigur, că ofițerii Armatei a 14 au fost indignați de aceste jocuri politice ai comandantului său.

Înaripați cu așa susținere morala, militară și înarmați cu lozinca leninistă ca, orice revoluție ceva costa, daca poate sa se apere!, în decembrie 1991 la Tighina (Bender), sub egida românului din Bucovina, colonelului al Armatei

---

¹ *Ibidem*, p.269

² Андреева Г., *Женщины Приднестровья*, Tiraspol, 1999, стр. 176.

Sovietice, veteranul campaniei din Afganistan, generalului al forțelor para-militare transnistrene - Șt. Chițac, a început să fie formate primele detașamente de gardiști.

Batalionul de gardiști (№2), dislocat în Thigina era condus de Ir. Costenco, fost ofițer activ, trecut prin războiul din Afganistan, unde a condus un detașament diversionist, decorat cu 3 ordine de luptă, dar fiind rănit a fost trecut la vatră¹.

Chiar din primele zile, activitatea gardiștilor lui Costenco a devenit o durere de cap atât pentru poliția or. Thigina, precum și întregii miliții separatiste! Numindu-se “atamanul Binderului”, el era patronat de însuși Ig. Smirnov (erau pământeni de la Extremul Orient), care interzicea arestarea lui.

Multe provocări și crime au săvârșit gardiștii lui Costenco, (În acea perioadă apare analogia simulanta cu armata generalului - trădător A. Vlasov, în rândurile căruia activa sadismul și călâul Kaminski, de cruzimile căruia erau uimiți chiar fasciștii, care și l-au exterminat pentru faptele sale murdare). De fapt, aceeași soartă a avut-o și Ir. Costenco, când deja na mai era nevoie, separatiștii l-au arestat, ucis, apoi ars de „persoane necunoscute”, (Cazul dat este pus la îndoială de organele securității de stat din R. Moldova).

Alt sprijin militar al separatiștilor erau cazacii-mercenari. Primii apar încă la 15 decembrie 1991, de pe Don și Terec, conduși de atamanul A. Babicov.

Cu toată stima față de mișcarea căzăcimii din Rusia, de faptele lor glorioase în lupta cu dușmanul extern, cazacii-mercenari venetici în Moldova reprezentau o masă haotică, îmbrăcați ca la opereta, cu epoleți aurii, plini de decorații străvechi, etc. În fond, erau neorganizați, nedisciplinați, având senzația că erau anarhiștii lui N. Mahno. Pe unde treceau cazacii – în masă era beție, jaf, viol.

În iunie 1992 în raionul Slobozia 2 cazaci au violat mama și fiica ei minoră. În consecință, crima data a fost pedepsită cu – bătaia cu bicul.

Ulterior, la 17 decembrie 1991 a fost formată căzăcimea Transnistriei, cu faimoasa denumire – Căzăcimea de pe malul Marii Negre (Черноморское казачество), deși Marea Neagră se află la o îndepărtare de 200 km de la Thigina. Peste puțin timp, la 26 decembrie 1991, atamanul căzăcimii Nistrene este ales A. Radciuc (A. Радчук), care declara că lupta pentru idee, dar sursele ne informează, că cazacii primeau salariu de 300 ruble lunar (salariul unui muncitor calificat), iar din alte surse - 1500 ruble primeau deja în 1992, când situația era mai fierbinte și se împușca mai des. Gardiștii aveau salariu de 500 ruble lunar!

În prezent, unitățile de cazaci din Transnistria intra în sistemul Ministerului de Securitate al Republicii Transnistrene (fapt unic, în sistemul securității de stat în lume!).

Astfel, în cadrul Ministerului Securității Transnistriei, la 31 martie 1992 este format batalionul cu destinație specială *Delta*, patronat de însuși ministrul - V.

---

¹ Мяло К. Г., *Россия и последние войны XX века (1989-2000). К истории падения сверхдержавы*, М., 2002, стр. 205.

Antiifeev (Șevțov), general de miliție, a fostei Uniuni Sovietice, el s-a „proslăvit” în cadrul evenimentelor dramatice de la Riga din 1989 și acuzat de Procuratura Lituaniei pentru crimă de stat (el și a adus în Transnistria pe foștii ostași ai OMON-ului din Riga), mai târziu, 150 ostași ai *Deltei* în octombrie 1993, au participat la complotul anticonstituțional din Moscova, contra Președintelui B. Elțin.

La 14 martie 1992, gardiștii lui Costenco, cazacii și activistele mișcării feministe din Transnistria, în frunte cu G. Andreeva, cu permisiunea comandantului unității militare, au devastat depozitul unitarii în satul Parcani. Au fost furate (se declara atunci, că chipurile, confiscate) 1307 pistoale-automat (AK), 255 pistoale, 1.5 milioane de cartușe. La fața locului imediat a sosit comandantul nou al Armatei 14, generalul Ir. Netcacev (Ю. Неткачев), și revoltat, l-a avertizat pe Smirnov, care dirija provocarea personal, dar acela numai a râs.

Anterior (în noaptea de 1 spre 2 martie 1992) la Dubăsari, a fost împușcat mișelește șeful miliției din oraș Ig. Sincenco (И. Синченко). Drept rezultat la această provocare (faptul dat este comentat de fostul Comandant al Armatei 14 colonelul M. Bergman, care în cartea sa “Вождь в чужой стае” afirmă că „...crima sângeroasă a fost înfăptuită de securitatea transnistreană...”), în timp scurt gardiștii, cazacii – mercenari cu sprijinul la trei mașini blindate au blocat Secția de poliție din Dubăsari (subordonată MAI ai R. Moldova) și după lupta de noapte, 32 de polițiști ce erau la serviciu au fost arestați, duși la Tiraspol, unde au suferit înjosiri și batjocură totală: li se îmbrăcau veste antiglonț, și separatiștii împușcau în ei, astfel controlând de fapt calitatea armelor sale.

Desigur că nu întâmplător a fost aleasă ziua de 2 martie 1992, anume atunci, în Sediul ONU din SUA, Președintele Moldovei Mircea Snegur declarai atașamentul la Democrația Mondială, Republica Moldova fiind admisă în această organizație general-universală.

Provocație clasică și crimă adevărată vom numi focul deschis de separatiști asupra ambulanței la 3 martie 1990 aproape de Grigoriopol, unde infirmiera a decedat. Deja după terminarea operațiunilor militare, fostul ostaș al OMO-ului din Riga și fostul gardist în armata separatista, R. Sabirov a mărturisit la televiziune, ca focul a fost deschis de ofițerii Ministerului de Securitate al Transnistriei.

La 16 martie, pe traseul Tiraspol - Odessa, grupul cu destinație specială al Securității din Moldova, au reținut pe fostul Comandant ai Armatei 14 gen. G. Iacovlev, care la 20 martie a fost schimbat cu cei 32 de polițiști arestați de separatiști la Dubăsari.

În acest context, vreau să dau o apreciere necunoscută, cum s-a manifestat caracterul fricos a lui Ig. Smirnov în acele evenimente tragice din vara anului 1992, când mergeau luptele grele în Thigina, Ig. Smirnov cu 21 de adepți ai săi, toți cu pașapoarte întocmite de Ministerul de Externe al Federației Ruse, se pregăteau să

plece în Germania la o Conferință agrară. Adică, pe ei absolut nu-i interesa viitorul populației din Transnistria pe care iau implicat în conflictul etnic, politic, militar!

Pe de altă parte vom aminti că în vara anului 1992 (în perioada 20 iunie-10 august) gazul rus totuși a fost deconectat de separatiști (pentru 5 raioane ale Republicii Moldova), aducând perperii colosale economiei Republicii Moldova, care și așa se afla într-o situație complicată, iar calea ferată transnistreană este închisă pentru trenurile de marfă și pasageri din R. Moldova până în prezent.

Merită atenția interesului Dvs., documentul de inventariere întocmit de Comandamentul Armatei al 14 rus deja în august 1992, care a fost semnat și de Ig. Smirnov.

Conform actului dat, în decursul perioadei din noiembrie 1991 - august 1992, separatiștii au primit -10.951 pistole-automat, (din cele 46.000 ce erau depozitate), 2365 pistoale, 453 mitraliere, 242 aruncătoare de mine, 19 tancuri(!), 51 mașini blindate, 15,5 milioane (!) cartușe de calibrul 5.45, precum și 500 mii cartușe 5.45 trasor, obuze, grenade, inventar militar, etc¹.

Cel mai tragic este faptul, precum recunosc și militarii ruși, că aceste cantități enorme de divers armament nou, modern se distribuia fără nici un control! Ceva mai târziu el apărea departe de Transnistria. Astfel, foarte frecvent patrulele mobile ale Armatei 14 ruse, confiscau armament absolut nou în camioane, trenuri de pasageri, și chiar în secruile ale cazacilor decedați (de exemplu, cazul celor ce erau însoțite de mama cazacului Zaruba). Până și în prezent armamentul rus acaparat în 1992, este vândut și folosit de cercurile criminale ruse.

Consecințele evenimentelor tragice din raioanele de est ale Moldovei din perioada anilor 1989 – 1992 constau în faptul evident, că pe parcursul ei situația criminogenă în regiune a crescut brusc! Numai în primele 5 luni ale anului 1992, în Thigina, de exemplu, au fost săvârșite 50 omoruri (câte 10 pe luna, sau un omor la fiecare 3 zile). Și nici un caz, practic, n-a fost cercetat!

La 20 martie 1992 mareșalul E. Șapoșnicov (Е.Шапошников), și Primul Ministru al Moldovei V. Muravșchi, au semnat un acord, conform căruia toate unitățile militare de pe teritoriul Moldovei, trec sub jurisdicția Republicii Moldova. În multe surse rusești, nici nu se enumeră cantitatea, ci se descrie eficacitatea acestui armament. Actele de predare au fost semnate, dar în realitate situația nu este favorabilă pentru viitorul Armatei Naționale.

Anterior, încă în septembrie 1991, conform ordinului Ministerului Apărării al Rusiei, majoritatea armamentului din Moldova a fost transportat în Rusia, inclusiv din Ungheni 5-6 coloane a câte 12-15 camioane, din Florești 5 - 6 coloane (20-25 camioane), etc.

Vorbind de aceste evenimente, ținem să demonstrăm cu fapte concrete că nu corespunde adevărului manipularile, că Armata Națională, MAI din Moldova erau

---

¹ Сайт 14-ой Гвардейской Общевоисковой Армии // 14 oa@mail.ru стр.15

înarmați până în dinți, precum ne declara fostul Comandant al Tiraspolului, M. Bergman.

Adevărat, că deja către vara 1992, eram dotați mai bine, măiestria ostașilor noștri creștea.

În această ordine de idei, declarăm cu toata responsabilitatea și ca martori oculari, că forțele erau inegale!

Unitatea de artilerie, depozitele de muniții din Ungheni, pur și simplu au fost abandonate. Preventiv ofițerii: V.Scamin (В.Скамьин), V. Vorotilo (Воротило), au demontat pulurile de tragere de la sistemul „Uragan”, 34 avioane Mig-29 pe aerodromul de la Mărculești, au fost lăsate fără pază, 46 de aviatori și efectivul tehnic au plecat (desigur, este vorba de avioanele, care peste puțin timp cu „succes” au fost vândute de Ministrul Apărării, viitorul academician-istoric V. Pasat).

Referitor la sistemele de tragere „Uragan” și „Grad”. Forța lor de distrugere este colosală. Armata Națională dispunea la moment de sistemele date, dar nu le-a aplicat în practică, conform ordinului Președintelui Moldovei M. Snegur.

Unitățile separatiste și ruse la 3 iulie 1992 au folosit sistemul „Grad” în practică pe platoul Chițcani contra unităților Armatei Naționale.

La momentul actual în Ucraina, separatiștii pro - ruși folosesc sistemele date în lupta contra forțelor Constituționale ale Ucrainei, așa dar vedem o continuitate în tactica pro - rusă separatistă.

La apelul generalului I. Coștaș, în 1990 din Armata Sovietică s-au re-întors circa o mie de ofițeri basarabeni (subliniez faptul dat, deoarece au venit nu numai moldoveni), care nu puteau în așa timp scurt să pregătească ostașii săi de lupte. Către vara lui 1992 Armata Națională dispunea de 3 brigăzi de infanterie, o brigadă de artilerie, aviație, geniști. Dacă unitățile de artilerie erau completate la 100%, apoi în celelalte genuri de armată, necompletul de ofițeri era de 80% !

Realitățile acelor timpuri demonstrează că povara războiului a dus-o MAI. Conflictul este intern, apoi și problemele sunt interne! 3400 colaboratori de poliție au luptat, 87 dintre care au decedat! Istoria încă așteaptă descrierea faptelor eroice, vitejii tuturor ce au luptat în conflictul Nistrean, care mai sânt numiți în batjocură de separatiști - *окупанты*.

Războiul de pe Nistru, prin caracterul participanților lui a fost internațional! De partea forțelor Constituționale luptau reprezentanții a tuturor naționalităților, cetățenii Republicii Moldova, efectiv la Thigina în ziua de 19 iunie nimicia tancurile Armatei 14 colonelul L.Carasev (Л.Карасев), eroic luptau și au decedat ostașii Armatei Naționale - Agatiev V., Andreev S., Carпов V., Marcov P., Mihailov A., Nicolaev I., Osipov A.¹

---

¹ *In memoriam. În memoria eroilor căzuți la Nistru (1992)*, Chișinău, 2012, p. 15.

Cu garda separatistă conducea românul St. Chițac, lupta și feciorul său Andrei, au decedat separatiști – moldoveni : Dabija O., Dolgan A., Lunga A., Ursul E. etc.

Comisariatele militare din Moldova au chemat sub arma rezerviști, voluntari. Republica Moldova dispunea de circa 26 mii de ostași. Voluntarii în masa lor luptau bine, se vedea școala armatei sovietice, dar maestra lăsa de dorit, și mai ales, disciplina. Probabil, cel mai flagrant caz l-am avut atunci, când voluntarii înarmați de pe platoul Cocieri, lăsând pozițiile de luptă sau deplasat la Chișinău, dorind să se întâlnească cu M. Snegur și numai maestra polițiștilor, care tot au luptat umăr la umăr cu voluntarii, a permis reglarea situației extreme create.

Separatiștii erau la număr mai puțini, dar!, echipați, înarmați, instruiți și ce e important duși în lupta de ofițeri profesionali¹. Sa nu uitam ,ca în Transnistria (citește Tiraspol și Thigina) locuiau 10 mii de ofițeri în rezerva ai fostei Armate Sovietice. Doritori din Rusia de-a lupta erau mulți. Veneau organizat (era un pluton completați din locuitorii orașului St. Peterburg din Rusia), veneau stihinic. În lupte de partea separatiștilor au participat foștii ostași ai OMON- ului din Riga, și diversioniștii profesionali ai brigăzii 10, Secției Principale de Cercetare (ГРУ) ai M.A. URSS. dislocat în Crimeea, și transferați urgent în Armata 14.

Menționăm , ca și în componenta Armatei Naționale a fost formată detașamentul diversionist omolog, care lupta cu succes cu adversarii săi, din păcate se întâlneau ca adversari foști combatanți, dar la moment dușmani....

După terminarea conflictului mercenarii separatiști sau deplasat în Iugoslavia, Abhazia, Ickeria.

Guvernul Republicii Moldova, permanent caută ieșire din criza dată. **Pierderi umane, materiale, impunea soluționarea problemei urgent.** La 15 martie, 6 aprilie, 17 aprilie, 9 iunie 1992 se propuneau separatiștilor diferite variante cu privire la viitorul Moldovei întreg. Dar înzădar !

La 19 mai 1992 A. Macașov (A. Макашов), general în rezervă, vestit prin atașamentul sau la renașterea Uniunii Sovietice comuniste, a provocat gardiștii, cazacii la atacul unitarilor militare din Tiraspol, Au fost “confiscate” 9 tancuri, 14 mașini blindate, care urgent au plecat în luptă spre Dubăsari și acolo nimicite de artileria Armatei Naționale.

În Thigina se aflau 300 de gardiști a lui Ir. Costenco, care au declarat, ca nu vor permite activitatea Comisiilor de Pacificare în orașul lor. În aceeași zi (9 iunie), mișelește a fost ucis unul din organizatorii gărzii separatiste A. Sericov. Ca răspuns la 11 iunie gardiștii lui Costenco, l-au ucis pe prizonierul - ostatic, maiorul de poliție I. Perju. Cu mari eforturi pacea șubredă se menține, necitind la permanentele provocări separatiste.

Astfel, la 10 iunie 1992, Guvernul Moldovei, a solicitat inițiativa de-a forma în Transnistria 3 formațiuni teritorial – administrative (Tiraspol, Râbnița,

---

¹ *Танкисты задачу выполнили! // Трудовой Тирасполь, 15.06.1999*

Dubăsari), cu administrația locală aleasă în mod direct de populația transnistreană. Evident, inițiativa dată automat ar anula monopolul grupei lui Smirnov asupra regiunii, ce nu intra în planurile separatiștilor. Separatiștii au refuzat.

Sunt ferm convins că anume provocativa gardiștilor la 19 iunie 1992 lângă tipografia din Tighina (unde au fost reținuți 2 gardiști, unul din ei I. Ermacov peste puțin timp, în presă a declarat că a fost involuntar implicat în provocarea camarazilor săi gardiști.) a dat pretext la începerea luptelor sângeroase în oraș. Polițiștii din Secției de poliție din oraș respingeau atacurile gardiștilor, cazacilor, ceterind ajutor.

În Tighina intră efectivul Brigăzii cu destinație specială MAI, unitățile Armatei Naționale, detașamente de voluntari dotate cu 20 mașini blindate. Către ora 23, grupa tactică de infanterie al colonelului L. Carasev (Л. Карасев) a ocupat pozițiile lângă pod ce unia Tighina cu Tiraspolul. Noaptea, el a fost atacat de 8 tancuri al Armatei 14, 3 dintre care au fost nimicite.

Suntem ferm convinși și exprimându-ne părerea ca participanți, că implicarea directă a trupelor Armatei a 14 ruse în luptele contra unităților Armatei Naționale, polițiștilor, voluntarilor au dus la retragerea noastră din Tighina de 3 ori! De 3 ori controlam orașul și am fost nevoiți să ne retragem.

Trupele ruse au fost nu garant de securitate și liniște socială, ci agresor și participant direct în operațiuni militare.

Președintele Republicii Moldova a declarat pentru toată opinia Mondială - Rusia a început o intervenție militară asupra Moldovei (comparați evenimentele similare din Ucraina actuală!).

Ca faptă eroică descrie generalul A. Lebedi, (comandantul nou al Armatei 14, numit numai la 23 iunie 1992), ordinul său de-a deschide foc masiv cu 8 divizioane de artilerie, și 6 baterii de aruncătoare de mine în decurs de 45 minute, în noaptea de 2-3 iulie asupra pozițiilor Armatei Naționale.

La 20 iunie, lângă Cetatea Bender, mișelește de către unitățile ruse au fost atacat plutonul 2 al brigăzii 3 de infanterie al Armatei Naționale care se străbătea în ajutor spre secția orașenească de poliție.

Numai 20 de ostași pe o mașină blindată conduși de ofițerul V. Cibotari au ieșit de sub foc. Cum putem să clasificăm ordinul lui A. Lebedi, artileriștilor ruși de-a deschide foc asupra coloanei Armatei Naționale ce leșia deja din Tighina la 7 iulie după încheierea armistițiului.

A. Lebedi declară mai târziu, că această rafală de artilerie - a pus capăt războiului! Faptul dat nu este demn de onoarea unui ofițer.

La 7 iulie 1992 pe aerodromul militar de la Limanscoe, (reg. Odessa), 3 generali ai fostei Armate Sovietice, 3 generali ce au luptat umăr la umăr în Afganistan, deveniți la moment dușmani (A. Lebedi, St. Chițac, P. Creanga) au semnat armistițiul de încetarea operațiunilor militare. Acest act prevedea că trupele, artileria se retrag de pe pozițiile sale. Pe un întins de 225 km., se introduc forțe de

pacificare. (6 batalioane Armatei Ruse, câte 3 din partea Moldovei, și Transnistriei).

Apoi, la 21 iulie 1992 Moldova a semnat acord de încetare a focului, care a fost contrasemnat de Rusia și Moldova **și nu de Transnistria**.

Conflictul militar a adus perperi umane din rândurile combatanților, atât și populației pașnice.

În total, au decedat 1100, 3500 au fost răniți.

Republica Moldova informează, ca în conflict au decedat 364 combatanți, 36 persoane au dispărut fără urmă, 297 au devenit invalizi. În decursul primilor trei ani după conflict, 250 persoane au decedat în urma consecințelor primite în timpul luptelor. În perioada celor mai crâncene lupte de la 12 iunie până la 21 iulie 1992, R. Moldova a pierdut 165 luptători, 1028 răniți, (respectiv MAN- 46 decedați, 334 rantii, MAI 45 și 333, voluntari 41 și 225). Brigada cu destinație specială al MAI în primăvara - vara 1992 a pierdut numai uciși 31 și răniți 260 ostași!

Refugiați din regiune de conflict: în total 130 mii, dintre care 72 mii în statele CSI, din Tighina respectiv 24121, Dubasari-17070, Tiraspol-1940. În majoritatea lor refugiații erau femei și copiii (91.4%), 95% ulterior sau reîntors.

Economiei Moldovei, i-a fost adusă o pagubă în echivalent de 380 mill. dolari SUA. Asociația „Memorial”, care a monitorizat pe tot parcursul conflictului evenimentele ne informează, ca pe parcursul luptelor din Tighina, trupele militare al Republicii Moldova n-au distrus nici un obiect industrial, și către august 1992, toate întreprinderile orașului lucrau în regim normal.

Puțin să ne abatem de la tema, cei drept reiese din contextul conflictului.

Permanent eram numiți - *оккупанты, румыны*. Probabil ei au uitat, că eroic în războiul civil luptau, pentru viitorul luminos în Statul Sovietic – basarabeni: moșierul Serghei Lazo, haiducul Grigori Kotovski (decorat cu 4 ordine Drapelul Roșu de Luptă), Ion Iacir, mareșalul Simion Timoșenco, ce s-a născut în stepele Bugeacului. 22 basarabeni au devenit Eroii al Uniunii Sovietice în II Război Mondial, 12.500 basarabeni au luptat în Afganistan, dintre care 301 au căzut pe câmpul de luptă, aviator pe helicot, Alexandru Railean a devenit Erou al Uniunii Sovietice, în acel război.

Au trecut, practic, 25 de ani, cetățenii Moldovei, dar și opinia publică mondială practic nu știe adevărul evenimentelor conflictului.

În contextul celor expuse mai sus suntem în drept să tragem următoarele concluzii:

În primul rând, confruntarea de mulți ani dintre statul Republica Moldova și regiunea separatistă este în esență un conflict politico-teritorial și este rezultatul acțiunilor neconstituționale de uzurpare a puterii pe teritoriul de pe malul stâng al Nistrului de către grupul radical anti-moldovenesc condus de I. Smirnov, care are un specific al său, fiind pro-rus în ce privește orientarea geopolitică.

În al doilea rând , în ceea ce privește natura conflictului – acesta nu este numai unul politic și teritorial, dar și unul internațional, în virtutea implicării active de la bun început a Federației Ruse și a intereselor geopolitice ale altor state, care participă acum la procesul de soluționare a lui.

Conflictul transnistrean cuprinde diverse păături sociale ale populației, aflate în proces de confruntare în ce privește păstrarea sau modificarea statutului socio-politic al statului, valorile social-politice, distribuția resurselor socio-economice, luarea în stăpânire și păstrarea pozițiilor de conducere în instituțiile și structurile puterii de stat.

Scopul final al inițiatorilor conflictului politico-teritorial sânt resursele, precum puterea de stat, poziția instituțiilor guvernamentale, statutul politic al marilor grupuri sociale, teritoriilor, regiunilor, valorile și simbolurile care stau la baza puterii politice în structura socială.

Poporul are dreptul sa știe adevărul obiectiv, cinstit, și n-aș dori ca vre-o comisie peste 50 ani să analizeze materialele arhivelor ne –obiectiv în contextul situației politice la acel moment.

La momentul actual 38,8% din populația transnistreană , și 39,9 din Republica Moldova doresc re-începerea tratativelor și consultațiilor pentru a soluționa problema. 42% din Transnistria și 51,2 de cetățeni ai Moldovei socotim noi că toate limitele răbdării au expirat¹.

---

¹ Молдова и Приднестровья: общими усилиями к будущему. Социальные Аспекты, Chișinău 2009, Стр. 13